

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ АДИЛОВСКА ПРОТИВ СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

(Број на апликација 42895/14)

ПРЕСУДА

Член 6 § 1 (граѓанско право) - Пристап до суд - Испитување на основаноста на имотното побарување на апликантката, условено од учество на сите потенцијални наследници на нејзиниот покоен татко - Несразмерен товар

СТРАЗБУР

23 јануари 2020

Пресудата ќе стане правосилна под услови урврдени во членот 44 § 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Адиловска против Северна Македонија, Европскиот суд за човекови права (Прв оддел), заседавајќи во Совет составен од:

Ksenija Turković, Претседател,

Krzysztof Wojtyczek,

Aleš Pejchal,

Pauline Koskelo,

Tim Eicke,

Jovan Ilievski,

Raffaele Sabato, *судиш*

и Abel Campos, *Секретар на Одделот*,

на нејавна седница одржана на 17 декември 2019 година ја донесе следната пресуда:

ПОСТАПКА

1. Постапката беше иницирана со апликација (бр. 42895/14) против Република Северна Македонија поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човекови права и основни слободи („Конвенцијата“) од страна на Македонка/државјанка на Република Северна Македонија, г-а Ајше Адиловска („апликантката“), на 3 јуни 2014 година.

2. Апликантката беше застапувана од страна на г-а Н. Димитрова, адвокатка од Скопје. Владата на Северна Македонија („Владата“) беше застапувана од страна на нејзиниот поранешен агент, г. Костадин Богданов, подоцна наследен од сегашната агентка, г-а Даница Џонова.

3. Апликантката потпирајќи се на членот 6 § 1 од Конвенцијата и на член 1 од Протоколот бр. 1 се жалела дека основаноста на нејзиното барање во граѓанска постапка не било испитувано од страна на домашните судови бидејќи истите утврдиле дека таа немала активна легитимација.

4. На 24 август 2016 година, Владата беше известена за апликацијата на апликантката.

5. На 1 јуни 2018 година Претседателот на одделот согласно правилото 38 § 1 од Правилата на Судот, одлучил да ги прифати задоцнетите опсервации на апликантката од 4 април 2018 година.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

6. Апликантката е родена во 1963 година и живее во Скопје.

7. На 27 мај 2004 година, апликантката преку нејзината адвокатка поднела тужба против Н.С. за утврдување на право на сопственост на недвижност која наводно нејзиниот покоен татко (Иб.О. кој починал во 1994 година) ја купил од неговиот брат (покоен свекор на спротивната странка) во периодот околу 1965 година. Подоцна, двете сестри на апликантката се приклучиле на постапките како сопарничари.

8. По враќање на повторно постапување и одлучување на предметот, на 22 март 2011 година апликантката го изменила нејзиното тужбено барање, дополнително барајќи утврдување на ништовност на договорот од 2010 година за купопродажба на недвижност, склучен помеѓу Н.С. како продавач и И.О. и Б.О. како купувачи. Таа исто така барала забрана за отуѓување на спорниот имот за да се заштити истиот.

9. На 19 март 2012 година Основниот граѓански суд ја уважил тужбата на апликантката, утврдил ништовност на договорот и утврдил сопственост на недвижноста во полза на апликантката и нејзините сестри. Не била донесена одлука во однос на барањето на апликантката за забрана за отуѓување.

10. На јавната седница одржана на 4 октомври 2013 година, Апелациониот суд Скопје ја преиначил првостепената пресуда и ја одбил жалбата на апликантката, утврдувајќи дека Иб.О. имал осум деца од два брака, тие ги вклучиле тројцата тужители, но исто така и таткото на вториот и третиот тужен (И.О. и Б.О.) и четири други наследници кои не биле меѓу тужителите. Откако во иницираната граѓанската постапка на страната на апликантката и нејзините две сестри биле само три од законските наследници на Иб.О., судот утврдил дека апликантката и нејзините сестри немаат целосна активна легитимација за да бараат утврдување на сопственост на недвижноста, и поради тоа немаат правен интерес да бараат утврдување на ништовност на купопродажниот договор. Судот не ги земал предвид аргументите кои биле дадени на расправата од страна на адвокатот на апликантката, во смисла на тоа дека иако останатите наследници биле свесни за постапките, тие не покажале намера за вклучување во истите.

11. Апликантката примила примерок од пресудата на 16 декември 2013 година.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

Релевантно домашно право

1. *Закон за сопственост и други стварни права од 2001 (Службен весник број 18/2001, 92/2008, 139/2009, 35/2010)*

12. Според членот 31(3) од овој закон, ако сосопственичките делови на неподелената ствар не се определени, се претпоставува дека сосопствениците имаат еднакви делови.

2. *Закон за наследувањето (Службен весник број 47/1996)*

13. Членот 13 од овој закон предвидува дека децата и брачниот другар на оставителот, сочинувајќи го првиот наследен ред, ја наследуваат оставината на еднакви делови.

3. *Закон за парнична постапка од 1998 (со додатни измени)*

14. Според член 2 од овој закон, во парничната постапка судот одлучува во границите на барањата што се ставени во постапката. Членовите 143, 314, 380, 381 и 422 предвидуваат различни процесни правила кои се применуваат во случаите кога домашните судови делумно ја уважуваат жалбата.

ПРАВО

I. НАВОДИ ЗА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА И ЧЛЕН 1 ОД ПРОТОКОЛОТ БР. 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

15. Апликантката се жалела дека нејзиното тужбено барање било одбиено од страна на домашните судови, без да се испитува основаноста, поради немање активна легитимација, спротивно на домашното законодавство и пракса. Таа се потпрала на членот 6 § 1 од Конвенцијата и членот 1 од Протоколот бр. 1 од Конвенцијата. Овие членови, во релевантниот дел, се следните:

Член 6

„Во определување на неговите граѓански права и обврски... секој има право на фер... сослушување...од страна на независен и непристрасен суд...“

Член 1 од Протоколот бр. 1

„Секое физичко или правно лице има право на непречено уживање на својата сопственост. Никој нема да биде лишен од својата сопственост освен кога е тоа во јавен интерес и под услови определени со закон и општите принципи на меѓународното право.

Предходните одредби на никаков начин не го спречуваат правото на државата да ги примени оние закони кои се неопходни за да се контролира користењето на сопственоста, согласно на општите интереси или да се обезбеди плаќање на даноците или други придонеси или парични казни.

А. Допуштеност*1. Наводи за немање интерес на апликантката за водење на постапката*

16. Владата побара Судот да ја тргне апликацијата од листата на предмети, тврдејќи дека апликантката изгубила интерес за нејзиниот случај со оглед на фактот дека таа одбила да го реши истиот и не успеала да ги достави своите опсервации во одредениот временски рок.

17. Судот забележува дека прифаќањето на условите за пријателско спогодување е право на апликантката, а не обврска, а одбивањето на таквиот предлог не може само по себе да се толкува како недостаток на намера да продолжи со постапката (види *Fedotova v. Russia*, бр.73225/01, §26, 13 април 2006 година). Тој понатаму ја забележува одлуката на Претседателот дека ги прифатил задоцнетите опсервации на апликантката (види параграф 5 погоре).

18. Со оглед на горенаведеното, Судот е со став дека барањето на Владата мора да биде отфрлено откако апликантката јасно укажала дека има желба да ја продолжи постапката пред Судот (види, за разлика, *Скерлевска против Република Македонија*) (дек.), бр. 54372/15, 25 септември 2018 година).

2. Некомпатибилност ratione personae

9. Владата приговори на тоа дека апликацијата била некомпатибилна *ratione personae* со одредбите на Конвенцијата, заради утврдувањето во домашната постапка дека таа немала активна легитимација.

20. Апликантката го оспорила тој приговор.

21. Судот смета дека приговорот на Владата е тесно поврзан со суштината на апликацијата на апликантката и затоа истиот треба да се разгледа заедно со делот на основаноста.

3. Неискористување на домашните правни лекови

22. Владата тврдела дека жалбените наводи на апликантката за повреда на член 1 од Протоколот бр.1 е недопуштена поради пропуштањето да ги исцрпи домашните правни лекови бидејќи не побарала забрана за отуѓување во 2004 година, кога ја почнала граѓанската постапка, туку таа можност ја искористила дури во 2011 година (види параграф 8 погоре). Задоцнувајќи со барањето за забрана, апликантката самата се лишила од ефикасен правен лек за заштита на нејзиното право на сопственост.

23. Апликантката го оспорила приговорот.

24. Судот потсетува на релевантните принципи на Конвенцијата, сумирани во случајот *Vučković and Others v. Serbia* ((preliminary objection) [GC], бр. 17153/11 и 29 други, §§69-77, 25 март 2014 година).

25. Во околностите на конкретниот случај, Судот е со став дека барањето за забрана не било решавачко за граѓанската постапка на апликантката. Во отсуство на било какви спротивни аргументи, не може да се смета дека граѓанската постапка не била адекватна авенија за заштита на правата кои апликантката тврдела дека ги има. Понатаму, Судот повторува дека по искористување на еден правен лек, не е потребно да се искористи друг лек кој во суштина има иста цел (види, меѓу другото, *Moreira Barbosa v. Portugal* (дек.), бр. 65681/01, ЕКЧП 2004 г. V (извадоци) и *Syngelidis v. Greece*, бр. 24895/07, § 32., 11 февруари 2010 година).

26. Следи дека приговорот на Владата за неискористување на домашните правни лекови треба да се одбие.

4. Заклучок

27. Судот забележува дека апликацијата не е очигледно неоснована во смисла на членот 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Тој понатаму забележува дека таа не е недопуштена по било какви други основи. Затоа таа мора да се прогласи за допуштена.

Б. Основаност

1. Жалбени наводи согласно член 6 § 1

28. Апликантката тврдела дека таа имала право да иницира судска постапка и дека било неразумно нејзиното појавување пред домашните судови да биде условено со учеството на сите потенцијални наследници на нејзиниот покоен татко, особено со оглед на тоа дека никој не може да биде присилен да учествува во граѓанска постапка како тужител. Дотолку повеќе што, според релевантното домашно законодавство, секој сосопственик има право на судска постапка за заштита на целиот имот во однос на трети лица. Домашните судови требало да ги утврдат релевантните факти и да одлучат за основаноста на нејзиното барање во граѓанската постапка со уважување на истото во целост или делумно, во зависност од проценката на сосопственоста на странките кои ја формираат правната заедница. Другите законски наследници кои не учествувале во постапката, имале право да ги утврдат нивните права против апликантката и другите жалители во одделни постапки.

29. Владата тврдеше дека учеството на сите законски наследници во постапките била неопходна, со оглед на законската претпоставка за заедничка сопственост на сосопствениците (види параграф 12 погоре). Таа понатаму тврдеше дека прашањето на активната легитимација е прашање од суштински закон и истото произлегува од воспоставената врска помеѓу странките и предметот на спорот и треба да биде одлучено врз основа на поединечните факти на случајот. Со оглед на тоа дека Апелациониот суд утврдил дека не сите потенцијални законски наследници на покојниот татко на апликантката се приклучиле во постапката како тужители, тужбата на апликантката не може да се разгледа во делот на основаноста. Ова толкување на процесните правила има за цел да ги заштити наследниците кои не учествувале во постапката и чии права можеле да бидат засегнати. Би било прекумерен товар и спротивно на принципот на процесната ефикасност да се очекува од другите потенцијални наследници да иницираат одделни постапки против апликантката и нејзините сестри.

30. Генералните принципи применливи во однос на пристапот до суд се сумирани во *Zubac v. Croatia* ([GC], бр. 40160/12, §§ 76-79, 5 април 2018 година).

31. Во конкретниот случај граѓанската тужба на апликантката била уважена од страна на првостепениот суд. Сепак, пресудата била укината од страна на Апелациониот суд и жалбата на апликантката била одбиена поради немање активна легитимација, со оглед на тоа дека таа и нејзините две сестри не биле единствени законски наследници на нејзиниот покоен татко, кој имал и други деца (види

параграф 10 погоре). Како резултат на тоа, граѓанската тужба на апликантката била одбиена на процедурална основа.

32. Судот забележува дека проблемот во конкретниот случај е процедуралната пречка која се однесува на активната легитимација на апликантката која ги спречила домашните судови да ја испитаат основаноста на нејзината тужба, а не суштинско ограничување на правото што постои според домашното законодавство (види, спротивно на тоа, *Lupeni Greek Catholic Parish and Others v. Romania* [GC], бр. 76943/11, § 99, 29 ноември 2016). Соодветно, Судот ќе испитува дали одбивање од страна на Апелациониот суд да ја утврди суштината на жалбата на апликантката, неправедно го ограничила нејзиното право на пристап до суд (види, *mutatis mutandis*, *Centre for the Development of Analytical Psychology v. Republic of Macedonia*, бр. 29545/10 и 32961/10, §45, 15 јуни 2017 година).

33. Притоа, ќе испитува дали со барањето за учество на сите потенцијални наследници на покојниот татко на апликантката, судовите наметнале непропорционален товар на апликантката, нарушувајќи го правичниот баланс меѓу оправданото очекување за заштита на правата на сите потенцијални наследници (видете *Lupaş and Others v. Romania*, бр. 1434/02 и уште 2 други, §69, ECHR 2006-XV (извадоци)) и правото на апликантката на пристап до суд.

34. Судот забележува дека прашањето во врска со активната легитимација на апликантката најпрвин произлегло за време на расправата пред Апелациониот суд во која адвокатот на апликантката навел дека другите потенцијални наследници на нејзиниот покоен татко не покажале никаква заинтересираност за да се приклучат во постапката. Тие аргументи, кои биле потврдени со изјава на сведок, не биле земени предвид од страна на Апелациониот суд (види параграф 10 погоре).

35. Според мислењето на Судот, со условување на испитувањето на основаноста на тужбата на апликантката со учеството на сите потенцијални законски наследници, кои биле многубројни и вклучуваат блиски роднини (татко и синови) кои во постапката требало да се појават на различни страни, Апелациониот суд наметнал непропорционален товар на апликантката во нејзиниот обид да обезбеди одлука по нејзиното побарување во граѓанска постапка. Дотолку повеќе што, на Судот не му беше предочено дека ваквото толкување било предмет на добро воспоставена судска пракса (види, за разлика, *Lupaş and Others*, цитирани погоре, §69) Напротив, согласно домашното законодавство, јасно е дека постоела можност судот делумно да ја уважи тужбата, а да го одбие останатиот дел (види параграф 14 погоре).

36. Судот понатаму забележува дека и двете страни тврделе дека на секој наследник кој не учествувал во постапката му било овозможено

да ја утврди сопственоста во одделни постапки, доколку апликантката и нејзините сестри успеале во обезбедување на нивното барање во граѓанска постапка. Во вакви околности, секакви аргументи во име на процесна ефикасност, не можат да преовладат над правото на апликантката судот да го уважи нејзиното барање во граѓанската постапка. Во овој поглед Судот, конечно, забележува дека овие заклучоци се без претпоставување на исходот од домашните постапки за основаноста.

37. Последователно, Судот ги одби прелиминарните приговори на Владата за некомпатибилноста *ratione personae* со одредбите на Конвенцијата и утврди повреда на член 6 § 1 од Конвенцијата.

2. Жалбени наводи согласно член 1 од Протоколот бр. 1

38. Судот смета дека жалбените наводи на апликантката согласно член 1 од Протоколот бр. 1 се непосредно поврзани со веќе испитуваниот член 6 § 1 од Конвенцијата (види параграф 30-37 погоре) и дека не може да го шпекулира исходот на постапката доколку не била утврдена констатираната повреда. Имајќи го предвид заклучокот согласно член 6 дека апликантката била неоправдано спречена да обезбеди утврдување на нејзиното барање во граѓанската постапка, и без претпоставка за прашањето дали апликантката имала сопственост во смисла на член 1 од Протоколот бр. 1, Судот смета дека не е неопходно да одлучи за нејзините жалбени наводи според овој член (види *Petko Petkov v. Bulgaria*, бр. 2834/06, § 38., 19 февруари 2013 година и *Fetaovski v. Republic of Macedonia*, бр. 10649/03, § 60, 19 јуни 2008 година).

II. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

39. Членот 41 од Конвенцијата предвидува

„Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако внатрешното право на заинтересираната Висока страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот и дава на оштетената страна, доколку е потребно, правично задоволување.“

40. Апликантката не доставила валидно барање за правично обештетување. Во недостаток на секакви исклучителни околности (види *Nagmetov v. Russia [GC]*, бр. 35589/08, §92, 30 март 2017 година), Судот не определува надомест согласно овој член.

ПОРАДИ ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласува* апликацијата допуштена;
2. *Смета* дека има повреда на член 6 § 1 од Конвенцијата во однос на правото на апликантката за пристап до суд;
3. *Смета* дека не е неопходно да одлучува за наводната повреда на член 1 од Протоколот бр. 1 од Конвенцијата;

Изготвена на англиски јазик и објавена во писмена форма на 23 јануари 2020 година, согласно член 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на судот.

Abel Campos
Секретар на Одделот

Ksenija Turković
Претседател